

ပွမချူမဇော်နဲကဲကံက်တင်ဂွင်ပရေင်လုပ် အဝေါင်စပ်ကိုညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပေင်တံ (မဆေင်စပ်ကိုအရီဗင်အထံက်ပင်ဗွာရဏာပရေင်မွိုဟ်)

တင်ရန်တံ့

ရန်တံ့တုဟ်နဂွံထံက်ပင်အာမာန် တင်စွောန်ပျဉ်မခိုင်ကျိုက်စှော်နတဲ သွက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပေင်တံ ဝံ့ပါလုပ်အဝေါင် ညံင်ဝံ့ခိုဟ်ဂျိုင်တိုန် ပွဲ နဲကဲကံက်တင်ဂွင်ဂမၠိုင် နူကိုညးရေင်တုင် အရီဗင်ထံက်ပင်ပရေင်မွိုဟ် ကော် ဂကောံပံင်ဗွပ်ဗွပ်တံဂမၠိုင်ရ။

မုဟိုတ်နွံပွိုက်တင်ဂွင်တံရော

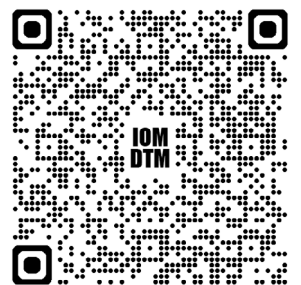
နကိုပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဗိုပြင်ကံက်တင်ဂွင်ပါလုပ်ညးဖအိုတ်မာန်ဂှဲတဲ ဂျိုက်ဂွံပွိုက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပေင်တံ မာန်ကျဉ်၊ ကျိုဟ်ခိုင်တင်နွံပွိုက် လဆီဂွညးတံ အကြာကာလဘဲအန္တရာဲကော်ကြေပ်ဂြတ်တံ မာန်ကျဉ်၊ ချိုတ်ပျိုတ်သွောံပါလုပ်မာန်ကျဉ်၊ စွီစွတ်တင်ဆိုအံဗ ကော်အခေါင်အရာ မလေပ်ဆိုပွဲကော်အရေင်တုင်တံ မာန်ကျဉ်၊ ဒစးဒင်ပလေဝ်ပလေတ် အစောံစရာဲရေင်တုင်ကာမံက်တံ မာန်ကျဉ်ရ။

မိက်ဝံတီသောဲသောဲပြောဲပြောဲမွဲ - “တင်စွောန်ပျဉ် IASC မဆေင်ကို ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပေင်တံ ပါလုပ်ပလေဝ်ပလေတ်ရေင်တုင် အရီဗင်ထံက်ပင်ဗွာ ရဏာပရေင်မွိုဟ်၊ ခနံ (၄) - ပွမဖန်ဖက် တင်ဂွင် ကော် တင်ဏှ်ပရိုင်”

ဗိုလှီကံက်တင်ဂွင်ထေက်ရော

ဗိုပြင်ကံက်တင်ဂွင် ကော် ဗိုပြင်စွီစွတ်တံဂှ် ဒုင်သဇိုင်ကု တင်ရန်တံ့သုင် စောဲရ။ သောံဒ်အထံက်ပင်မွဲ သုင်စောဲ “ဗိုတီစွောန် (Decision Tree) မဆေင်စပ်ပရေင်ကံက်တင်ဂွင်-ဖျေံတင်သုတ် သွတ် သွက်ကဏ္ဍပံင်ဗွပ်ပရေင်အဝဲဟံ့ချိုက်ပေင် ပွဲကိုလွေင်ကမောန်အရီဗင်ထံ ကံက်ပင်ဗွာရဏာပရေင်မွိုဟ်”

သောံဒ်ဗိုပြင်ကံက်တင်ဂွင် ညးဖအိုတ်လုပ်အဝေါင်ပါလုပ်

နကိုစော်ပွောန်သဇိုင် မူးထေက်ကိုဒးကောန် ဗွဲသွပ်တံဝံရ -

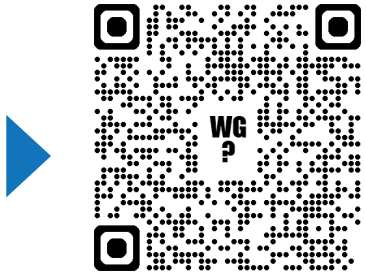
- ✓ ပံင်တောဲကု ဂကောံပရေင်အဝဲဟံ့ချိုက်ပေင် ပွဲကိုဖျေံစွတ်နဲကဲကံက်တင်ဂွင်တံညိ။
- ✓ ပျပ်ချပ်ကို ပရေင်တုဟ်ဒြာဒ်ဒြို/ပြ၊ အာယုက် (ကောန်ဇုာ်၊ သွတ်၊ ညးဇုာ်၊ ညးဗျူ)၊ ဗိုပြင်အဝဲဟံ့ချိုက်ပေင် (လညာတ်၊ အင်္ဂအဝဲ၊ လဟို/လမိုင်၊ ညုာ်ဒကောန်ကွဟ်၊ ပရေင်ထတ်ယုက်စိုတ် ကော် ပရေင်မွိုဟ်မဒက်တံကိုစိုတ်) တံ ညိ။

တင်ထပ်ကိုကသပ် (၄)တင် ကျော် ဥပမာမရှိမိမိ -

၁။ ပါပီနွဲပကောံစွံ တင်ဂွင် နကိုအာယုက်၊ အယု၊ ဒဒ်တြု/တြ၊ ဗိုပြင်အဝဲဟွံချိုက်ပင် ပွဲကိုဇွပ်နဲကဲကဲတင်ဂွင်တံညိ။

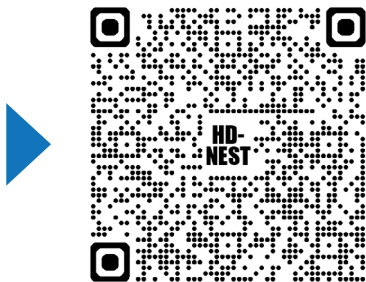
အောက်အိုတ်ဂ် သွက်အာယုက်ဗွဲဗွဲ(၅)သွံဝံ ဒးသင်စောဲ ဗိုပြင်သွာန်(၆) တင်နူကောံဝါယေန်တာန် WG Short Set on Functioning (WG-SS) - The Washington Group on Disability Statistics ရောင်။ သွက်ပူဂိုဗွဲမဲ့ကို သွက်ကို န်သိုတ်ကို သင်စောဲမာန်ရ။

အတိုင်ဏ်ပါပီနွဲစွံတင်ဂွင်တဲ ဗမံက်ပွတ်တီဝံအာ ဂလိုင်မိုတ်စိုတ်နွံဂ် လိုဟ်ဗိုပြင်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင်တံကို၊ အတိုင်အာယုက်မဇောဲသောတ် ဒဒ်ညးတြု ညးတြုတဲ အန္တရဲမလေပ်ဆိုမာန်တံကို၊ တင်နွံပွက်ဒးကိုဖျုန်တံကို၊ အကဲအရာ ဗိုဝံဒိုင်အရောင်တုင်တံကို မာန်ရ။

၂။ ပွဲအကဲအရာ ကာမံက်တိုန်တံဂ် သွာန် ဗွဲမပြဟ်မဝံတီ ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင် မနွံဒိုင်အပွဲလိုဟ်မိုတ်ဆိုဗွဲသဘာဝ မာန်တံဂ် စုတ်ညိ။

ဗိုပြင် စွဲစွတ်ရံင်အကဲ တင်နွံပွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင်တံ ပွဲကမောန်ရီဗင် ထံက်ပင်ဗွာရဏာပရောင်မိုတ် ဝံ မဒ်နဲကဲ ပါလုပ်သွာန်(၃) သွာန် အပွဲဂ်ရ။ ကာလဘဲအန္တရဲကာမံက်တ္တိုဒ်တဲဗက်ဂ် ဗွဲမမြက် သောံစွဲစွတ်လုတ်အကဲအရာ နာနာ တဲ ပလေပ်ပလေတ်လပ် သွက်ဂွံကဲကဲတင်ဂွင်နတဲစှော်စှော်နဲခိုဟ်ဂိုင် သွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင်တံရ။

- ✓ ပွဲ [ဗိုဗိုဗိုင်/ ကိုန်သို] မူးဂ် ညးမဒးဗွဲဗွဲဒိုင် ညးတုဟ် သွက်ဂွံကောန်စိုတ်ကောင်ကာနိစ္စဓူဝတံဂ် နွံဟာ? [နွံမူး၊ လိုဟ်ညးမဒးဗွဲဗွဲဂ် နွံဂလိုင်လိုရော?]
- ✓ ပွဲ[ဗိုဗိုဗိုင်မိုတ်/ ကိုန်သို] မူး ညးမဒးသင်စောဲဒိုင် ကပေါတ်အထံက်အရီ သွက်ကမောန်နိစ္စဓူဝ (ပမာ - လေံကွာ်ဂိုင်ညးမတ်ဟွံညာတ်၊ ကိစ္စအံ၊ ကရိယာလမိင်စုတ်ပွဲကတောင်) တံ နွံဟာ? [နွံမူး၊ နွံမူစိတုရော?]
- ✓ [သွက်ဂွံကောတ်အရီဗင်ကာမံက် ဟွံသောင်မူး ကပေါတ်ဟင်ပြု] ပွဲ[ဗိုဗိုဗိုင်မိုတ်/ ကိုန်သို] မူး ညးမဒးဗိုရံင်ကောတ်နကို သင်္ကေတထွေးတဲ၊ နကိုမလိက်ဇောဲဇောဲ (ဟွံသောင်မူး) ဗိုပြင်တုဟ် တံ နွံဒိုင်ဟာ? [နွံမူး၊ နွံမူစိတုရော?]

၃။ ပွဲကိုစွဲစွတ်ဒိုင် တင်နွံပွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင်တံဂ် သောံတီ ဘဲအန္တရဲ ကျော်တင်နွံပွက်တုဟ်သက်ကဲသွက်ညးတံဂ် စုတ်သွာန်ကိုညိ။

ဒင်သဇိုင်ကု ကဏ္ဍရောင်တုင်ဒိုင် ကျော် တင်ရန်တံစွဲစွတ်လုတ်တံဂ်တဲ နကိုနမူနာ သင်စောဲအာ သွာန်ဗွဲသွပ်တံမာန်ရ -

- ✓ ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင် မွဲပွဲဗိုဗိုဗိုင်မူးတံဂ် ဒးဆိုဗွဲဒိုင် ပရောင်ဒးဒင်ပါပီဆက်ဆောံ (ဟွံသောင်မူး) ဗိုပြင်ဒးဒင်ပု ကိုပရာပ်တင်ရန်တံနွံ ဟာ။
- ✓ ဗိုပြင်တရားကိုတင်ဏ်ပရိုင်ဗိုလိုဂ် အကဲအရာလျှဟ်ပြေပြိုင် သွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပင်တံမာန်ရော။ (ပမာ - ရမျာင်၊ လိက်စမ်ကုတဲ၊ ဗီဒီယော၊ ဗို/ပိုင်သတာ ဗိုဝံဗွဲမလောဲသွာတ်၊ ရေဒီယော၊ ပွမရောင်တုင်ဗစိုပ်သို မပွံ)

- ✓ ပွဲစီစဉ်မှုများကို ကေတ်ဂွံမာန်၌ အရောင်တူမနွံပွက်သွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ ကိုဟာ။
(ပမာ - ကပေါတ်အထက်အရီ)
- ✓ အကြာညးမဒးဒင်ဘဲသဘာဝတံကို လစွဲလညာတ်စိုတ် ပွဲစီပြင်ဆက်ဆောံ လွှာညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ နွံဗိုလိုရော။ ဒေတ်ပွ ကေတ်လချပ် ဗဂိသကေတ်ကုစိုတ်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ နွံ၌ဟာ။
- ✓ ပွဲ ကွဲန်သိုမှ်း ညးမနွံပွက်၌ကပေါတ်သောံထိုင်အိက်ကွမ် (ညင်ရ် Diaper) သွက်ကောန်ငှာညးဇော်တံ နွံဟာ။
- ✓ သွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင် (ဟွံသေင်မွဲး) သွက်မွဲး အရောင်တူသဇိုင် သာ်လို (ပမာ - ပရေင်ထတ်ယုက်၊ ပရေင်ပညာ) တံကို ဝံကုစိုပ်ကေတ်ဝါတ်ရော။
- ✓ နွံပွက်၌ ဝှစမကိတ်ညီကုပရေင်ထတ်ယုက် မကေတ်ဝံလေဝဲတံကိုဟာ။ ဝှစဗိုကို လျှဟ်ဏံ မွဲးကေတ်ဝံ၌ဟာ။
- ✓ သွက်ဝံတိုန်ဘာ ဗွောန်လိက်မာန်ကို နွံပွက်၌ကပေါတ်ထံက်ရီပရေင်ကတ်လုတ် မပလေပ်ပလေတ် ပြိုင်သုဲလပ် (ပမာ - လိက်စမ်ကုတဲ ဟွံသေင်မွဲး လိက်ဗိုပြင်ဗိုလေဝဲ) တံကိုဟာ။

၄။ ပလေပ်လပ်ကို သွာန် သွက်ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ မဝံရဲစိုက်လဆီဂွအလိုကုညး တံစပ်ကိုတင်ဆိုအ်ဗပွဲကေတ်အရောင်တူင်တံကိုညိ။

ပမာ - “ပွဲကေတ်အရီဗင်တံကို တင်ဆိုအ်ဗဗိုလို ဒးဆီဂွရော” တံကို သွာန်ဝံရ။ စုတ်လပ် အတိုင်ဗွဲသွပ်ဏံကို စုတ်ကို နဒဒ်သွဟ်မဝံရဲစိုက်တံ ဝံရ -

- ✓ ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ ကုစိုပ်သုင်စောဲ တင်ဏှ်ပရိုင်တံ ဟွံမာန်၊ (ဟွံတရးပွိတ်၌ နနဲဗိုပြင်နာနာ)
- ✓ ခက်ခဲကိုဝံသုင်စောဲ သွာတ်နဲပရေင်ပါ်ပါ်ကိုကသပ်တံ၊
- ✓ အခက်အခဲအာကုင် ဒွဲတရးကပေါတ်၊ (ခက်ခဲကု လုပ်တိတ်အပွဲစမြိုင်၊ ဟွံပြေပြိုင်ကု ပရေင်ပလံင်ဗွိုင် ကောံ ဒွဲသောဲလောန်အာ မဒ်တံ)
- ✓ အရောင်တူင်တံကို ဟွံကိတ်ညီကု ညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ ဟွံသေင်မွဲး ဟွံရောင်တူင်ပလေပ်ပလေတ်လပ် သွက်ညးတံပြေပြိုင်၊
- ✓ ကပေါတ်ထံက်ပင်တံကို ဟွံကိတ်ညီကု တင်နွံပွက် အလိုက်အဝဲဟွံချိုက်ပေင်၊ (ပမာ - သုင်စောဲခက်ခဲကု ကပေါတ်ညးဗြဲလွေင်ဂိတု၊ ဝှစဟွံပြေပြိုင် သွက်ညးမခက်ခဲကုဇိုတ်ဖျေဟ်စု၊ ဟွံဝံ၌ ဒိုက်ပါ(Diapers) မွိုဟ်ဇော်သုင်စောဲတံ)
- ✓ အခက်အခဲ ကေတ်အရောင်တူင်ထတ်ယုက်အင်္ဂအဝဲ ဂမိုင် (ပမာ - မပွဲကို လွီလွတ်ပရေင်ထတ်ယုက် ဇုတ်၊ ကတေင်၊ အရောင်တူင်စပ်ကိုဇိုင်တဲအဇာတ်) ကောံ ကပေါတ်အထက်ရီ (မပွဲကို ကွီဂွအ်၊ လေံထံက်ကွာ်ဝံင်၊ ကရိယာလမိင်ကတောင်
- ✓ ညးစူးကဏ္ဍနာနာ မပွဲကောံပရေင်အဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ ဟွံပါလုပ်ပွဲချူဇော်အစီဇန်ရောင်တူင် ပလေပ်ပလေတ်၊
- ✓ ညးတာလျိုင်၊ ညးဒိုင်ကာ၊ အွာတ် ဟွံကုဗဟုသုတ မဆေင်ကုပရေင်အဝဲဟွံချိုက်ပေင်၊
- ✓ ဗွောန်လပ်သောံကိုဟ်စိုန်ညီ သွက်ဝံထံက်ပင် နသောတ်စိုတ်စိုတ် ကုညးအဝဲဟွံချိုက်ပေင်တံ ဟွံ၊

- ✓ ဒေးဒင်တေးပါ၊ ဝံကောတ်အရောင်တူင်ဂမိုင်း ဒွာနူကို ပွဒ္ဒေတ်မဗေတ်ညးဒိုင်ကာအရီဗင်တံ (ဟံသောင်မွဲး) ပွမပါပါဆက်ဆောံ ပရောင်ဂကူ၊ ပရောင်ဘာသာရှေ့သေ့၊ ပရောင်အဝဲဟံ့ချိုက်ပင်၊ ပရောင်အာယုက်၊ ဒဒ်ညးတြု/ညးဗြဲတံ၊
- ✓ စရိတ်စကအိုတ်ဂိုင်းလောန် သွက်အရိုင်အစံင်ပရောင်ထတ်ယုက် မနွံပွက်တံ၊

မွဲဥပမာ ဒိုင်သဇိုင်ကုကဏ္ဍ မကိုဒိုင်အရီဗင် ကောံ တင်ရန်တံတဲ “တင်အလို ဒ်အထံက်ပင် သောံပြေပြိုင်ကလိတ် ကလောတ်ဂိုင်း ပွဲကောတ်အရီဗင်တံဂံ ရော။” ဂံ သွန်ဂံတဲ သွက်မွဲသွင်သောံရဲစံတံဂံ သိုင်စောံစုတ်ဏာ ဂံရ -

- ✓ ထံက်ပင်ကို တင်ဏှံပရိုင် နကိုနဲကဲနာနာ မကိတ်ညီကု အလိုက် ဗိုပြိုင်အဝဲဟံ့ချိုက်ပင်တံ၊
- ✓ ပလေပ်ပလေတ် ဘာ၊ ဌာနထတ်ယုက် ကောံ စမြိုင်ဒွဲဂိုကို သွက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပင်တံ ဂံလုပ်တိတ်အာကျင်လောဲ၊
- ✓ ကိုအရောင်တူင် ပွဲကိုဒွဲ သွက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပင်ကို သိုညးဂမိုင်းအာကျင်လောဲသွာ၊
- ✓ စီဇန်ကိုပွဲ ဒွဲ ဂံအာကောတ်အရောင်တူင်တံမွဲမလောဲသွာမာန်
- ✓ စီဇန်ကိုပရောင်ပလံင်ဗွိုပ် သွက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပင်တံ ဂံပြေပြိုင် ဘဲအန္တရာဲအောန်၊
- ✓ ကိုအရောင်တူင် အာရိုင်စံင်စိုပ်သို (ဟံသောင်မွဲး) စှေဒေသ၊
- ✓ ကိုလညာတ်ကု ဂြောပ်ဂတာ ဗွီဗွိုင်မွိုက် ကောံ ညးဒိုင်ကာတံ ပရောပရာတင်နွံပွက် ကောံ အခေါင်အရာ ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပင်၊
- ✓ ပွမပလေပ်ပလေတ်ပြိုင်သွဲကု အရောင်တူင်တံ မွဲမကိတ်ညီကုတင်နွံပွက် (ဟံသောင်မွဲး) ပွမစီဇန်ထေက်ကြိုက်ကိတ်ညီကု ညးတံ၊
- ✓ ပွမရီဗင်ရောင်တူင်ကို ပရောင်ထတ်ယုက်အင်္ဂအဝဲ ကောံ ဂံသိုင်စောံကပေါတ်အထံက်အရီတံ၊
- ✓ ကိုတန်ဗွောန်ကု ညးဒိုင်ကာ၊ ညးကိုအရောင်တူင် ကောံ အွာတံ သွက်ညးအဝဲဟံ့ချိုက်ပင်တံ ဂံပါလုပ်ကျင်၊
- ✓ ပွမမံက်ပါပွိုတ်တင်ဆိုအ်မနွံတံ၊

သွန်တံသဲနူ ဒွဲတုဟ်သအာင်မာန်ရ

CBM Global. (n.d.). Monitoring [CBM HHoT card]. Retrieved [Month, Day, Year]

Humanitarian Disability Needs Estimation & Screening Tool (HD-NEST). (2ssal Institute for Global Health, University of Melbourne / Elrha.

Humanity & Inclusion. (2019). Disability Data in Humanitarian Action: Project overview, The Washington Group Questions in humanitarian settings. Silver Spring, MD: HI.

Inter-Agency Standing Committee. (2019). IASC Guidelines on the Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action. Geneva: IASC.

International Organization for Migration (DTM). (2020). Collection of data on disability inclusion in humanitarian action: Decision tree [Tool]. Geneva: IOM.

